

In memoriam René Dybkaer (1926 – 2019)

J. Kratochvíla, B. Friedecký

Nedávno zemřel v úctyhodném věku 93 let pan profesor René Dybkaer (Dánsko).

Byla to jedna z nejvýznamnějších postav světové klinické biochemie, laboratorní medicíny a chemie v letech 1985 až 2005. Vyjmenovat celou jeho profesní kariéru, tituly, funkce a ocenění by zabralo několik stran textu, proto jen velmi stručně. Vedle dlouholetého vedení klinických laboratoří v Kodani a souběžného působení na universitách v Kodani byl řadu let i předsedou Dánské společnosti klinické biochemie, předsedou i místopředsedou IFCC (International Federation of Clinical Chemistry and Laboratory Medicine), členem vedení IUPAC (International Union of Pure and Applied Chemistry) a od roku 1992 byl i ve vedení WHO (World Health Organization). Dále byl členem a prezidentem Skandinávské komise pro standardizaci v klinických laboratořích NORDKEM (Nordisk Klinisk-Kemisk Projekt (Nordic Clinical Chemistry Project Founded by the Nordic Council)), Evropské konfederace laboratorní medicíny (European Confederation Laboratory Medical), Evropské rady pro standardizaci v klinických laboratořích (European Council Clinical Laboratory Standardization), ECB (European Community Bureau), vedle toho měl i čestné členství minimálně osmi významných světových společností klinické biochemie a byl nositelem řady významných mezinárodních cen (Henry Wishinsky Award, Westgard Award aj.). Jeho dlouholeté vědecké působení v oblasti fyzikálních veličin, jednotek měření, metrologické návaznosti, nomenklatury a názvosloví v laboratorní medicíně bylo klíčové pro jejich rozvoj a nenahraditelné. Je autorem koncepce kódovacího systému NPU (Nomenclature, Properties and Units), slovníku pojmů, slavného kompendia (Compendium on terminology and nomenclature in clinical laboratory sciences 1995) a Ontologie (Ontology on Property for physical, chemical and biological systems, thesis 2004). Vedle toho i vytvořil slavnou knihu doporučených jednotek a názvosloví „Silver Book“ (The Silver Book and the NPU Format for Clinical Laboratory Science Reports Regarding Properties, Units, and Symbols) společně celosvětově zásadní dílo dvou základních mezinárodních organizací che-

mie UIPAC a laboratorní medicíny IFCC! Jen pro velmi stručné bližší přiblížení, byl i hlavním autorem celosvětového přechodu enzymových jednotek z IU/l na katal/l v devadesátých letech (<http://www.sekk.cz/> - Infoservis; Používání jednotek SI), nebo zásadní změny jednotky stanovení glykovaného hemoglobinu HbA_{1c} z původních a mnoho let užívaných procent (%) na molární jednotku mmol/mol. Byl všestranný a měl mnoho zájmů. Lze ho smělé považovat za ideálního představitele klasické řecké kalokagathie. Jeho velkým koníčkem byl po celý život sport, byl i dvojnásobným reprezentantem Dánska v olympijské soutěži v šermu fleretem. Na olympiádě v Londýně (1948) dosáhl 4. místa v soutěži jednotlivců, v Helsinkách (1952), 7. místo v soutěži jednotlivců a 5. místo v soutěži družstev. Dále byl výborným hudebníkem (klasický jazz, hra na saxofon). A aby toho nebylo málo, byl i významným filatelistou a poštovní známky sbíral mnoho let velmi intenzivně. K Československu a naší klinické biochemii měl prof. René Dybkaer vřelý vztah. Vedle přátelství s mnoha našimi odbornými pracovníky, byl asi prvním vlastníkem (určitě v Dánsku a asi i na Západě) prvního kvalitního a rozšířeného ryze československého auta Škoda 100 z Mladé Boleslavi, se kterým mnoho let se svojí manželkou Nannou jezdil po celé Evropě. Obsluhu škodovky i motorový manuál výborně ovládal, takže si byl schopen auto komplexně opravit sám!

Autoři se s ním mohli dobře a blíže seznámit v roce 1996, kdy byl v Praze a v Brně na pozvání SEKKu Pardubice a zahajoval v Brně zásadní úvodní přednáškou sympozium o externí a interní kontrole kvality v klinické biochemii. Pro velký zájem se jeho přednáška konala v hlavním sále brněnské radnice, pak se celé sympozium za účasti i dalších zahraničních odborníků (prof. L. M. Thienpont, doc. S. Lapin, dr. D. Stöckl aj.) přesunulo do přednáškové síně katedry analytické chemie na přírodovědecké fakultě MU Brno. Na sympoziu se aktivně podílel i tehdejší vedoucí této katedry a významný analytický chemik prof. Lumír Sommer, který i prostory katedry pro účely sympozia poskytl. René Dybkaer byl velmi aktivním i v důchodovém věku, publikoval, mailoval/psal, přednášel a jen málokdo ze současných odborníků se mu může v jeho neuvěřitelném akčním rozsahu činnosti a práce po mnoho let rovnat. Byl to jeden z legendární dánské trojice, kterou mohl Dánsku závidět celý svět: Poul Astrup, Olle Siggaard Andersen a náš vzácný učitel René Dybkaer.

Čest jeho památce!